

F. t. l. vedr. borgerlig straffelov m.v.

heder forbundet med på forhånd at binde retsanvendelsen ved at angive konkrete eksempler på generalklausulens anvendelse. De eksempler, der er angivet i redegørelsens kapitel 6, afsnit 4, bør imidlertid ikke betragtes som bindende tilkendegivelser, men alene som vejledende retningslinjer for generalklausulens anvendelse. Det fremhæves endvidere i redegørelsen, at opregningen i afsnittet ikke kan anses for udtømmende. Bestemmelsen åbner således mulighed for, at anvendelsen kan tilpasses ændrede synspunkter i den almindelige retsopfattelse med hensyn til grænserne for aftalefriheden.

Lovforslaget har været drøftet med repræsentanter for justitsministerierne i Finland, Norge og Sverige. I forbindelse med disse drøftelser har det bl. a. været overvejet, om generalklausulen ud over muligheden for at tilsidesætte eller lempe en aftale burde give domstolene hjemmel til i øvrigt at ændre aftalen. Ægteskabslovens § 58 indeholder således en regel, der åbner mulighed for at ændre åbenbart urimelige aftaler mellem ægtefæller om fordeling af formue, bidragspligt og andre vilkår i forbindelse med separation og skilsmisse. Efter justitsministeriets opfattelse vil en adgang til at tilsidesætte en aftale helt eller delvis i langt de fleste tilfælde være tilstrækkelig til at varetage de hensyn, der ligger bag generalklausulen. Så længe der ikke foreligger erfaringer med den ny generalklausul, finder man derfor ikke at burde stille forslag om en regel, der inden for formuerettens område giver mulighed for at ændre en forpligtelse ud over, hvad der følger af adgangen til helt eller delvis at tilsidesætte en aftale. Er der således aftalt et urimeligt lavt vederlag for en ydelse, bør vederlaget ikke med hjemmel i generalklausulen kunne forhøjes. Derimod vil domstolene ved afgørelsen af, om den modstående forpligtelse skal tilsidesættes, kunne tage hensyn til, om vederlaget er rimeligt. Justitsministeriet har endvidere på grundlag af de nordiske drøftelser overvejet, om det udtrykkeligt burde angives i generalklausulen, at der ved afgørelsen af, om en aftale skal tilsidesættes, skal lægges vægt på, om den ene af parterne indtager en underlegen stilling, f. eks. i tilfælde, hvor en forbruger indgår aftale med en erhvervsdrivende på grundlag af en standardkontrakt. Det fremgår af redegørelsen, side 26, at dette forhold ved anvendelsen af generalklausulen er en af de omstændigheder, som der i almindelighed bør lægges vægt på. Justitsministeriet har ikke fundet det påkrævet udtrykkeligt at fremhæve dette moment ved siden af de i stk. 2 nævnte forhold.

Som konsekvens af forslaget om den ny generalklausul foreslås de gældende regler i §§ 36 og 37

ophævet. Endvidere foreslås de gældende generalklausuler bortset fra aftalelovens § 33 ophævet, jfr. forslaget § 8. Endelig foreslås udtrykket „utilbørligt“ i § 38 ændret til „på urimelig måde“. Der henvises herom til redegørelsens side 25-26.

Justitsministeriet har efter forhandling med præsidenten for sø- og handelsretten i København ikke fundet grundlag for at foreslå den særlige kompetenceregulering i aftalelovens § 36, stk. 2, jfr. § 38, stk. 1, 3. pkt., overført til retsplejeloven.

Til § 3.

Til nr. 1.

Efter tinglysningslovens § 8, stk. 3, kan justitsministeren fastsætte, at der ved tinglysning af private pantebrev skal sendes meddelelse til ejendommens ejer. I medfør af denne bestemmelse og lovens § 50 er det i tinglysningsanordningens § 14 fastsat, at der straks skal rettes henvendelse til den i tingbogen anførte ejer af ejendommen, hvis der opstår mistanke om, at et dokument, som er indleveret til tinglysning, er falsk eller forfalsket. Bestemmelsen indeholder ingen regler om, hvorledes der skal forholdes, hvis der opstår mistanke om, at dokumentet er ugyldigt af andre grunde.

Efter forslaget ændres denne retstilstand i to retninger, dels således at en undersøgelsespligt for tinglysningsdommeren lovfæstes, dels således at undersøgelsespligten kommer til at omfatte alle former for ugyldighed. Forslaget må ses i sammenhæng med den under nr. 4 foreslåede ændring (§ 27), hvorefter indsigelser mod et dokumentets gyldighed kan fremsættes, indtil dokumentet er udleveret eller afsendt fra tinglysningskontoret.

Fører tinglysningsdommerens undersøgelse til, at et anmeldt dokument må anses for gyldigt, skal dokumentet tinglyses endeligt. Må dokumentet derimod anses for ugyldigt, skal det afvises fra tingbogen. Kan der ikke på det foreliggende grundlag træffes afgørelse om dokumentets gyldighed, skal dokumentet lyses med frist. Fristen bør fastsættes således, at parterne får rimelig tid til at få gyldighedsspørgsmålet afklaret. Er det nødvendigt at udtage stævning til godtgørelse af et dokumentets gyldighed, vil der være mulighed for at begære stævningen tinglyst på ejendommen, jfr. tinglysningslovens § 12, stk. 4, og § 33. Det bemærkes, at udtrykket dokument også omfatter påtegninger på allerede tinglyste dokumenter, f. eks. rykningspåtegninger.

Den foreslåede bestemmelse er en formel tinglysningsregel. Tinglysningsdommerens afgørelser i henhold til bestemmelsen har derfor ikke retskraft